

MANUELA SKOCZEK-SPYCHAŁA

ZAKRES PROBLEMOWY UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH WEDŁUG MIĘDZYNARODOWYCH STANDARDÓW RACHUNKOWOŚCI

Wprowadzenie

Rozwój rynków finansowych powoduje powstawanie nowych i ciągle udoskonalanie dotychczasowych form zobowiązań pieniężnych, w tym instrumentów finansowych, które są wykorzystywane przez podmioty gospodarcze w coraz to większym zakresie. Użycie instrumentów finansowych w działalności operacyjnej jednostek gospodarczych wywiera istotny i bezpośredni wpływ na sytuację majątkową i finansową takich podmiotów. Instrumenty finansowe mogą być wykorzystywane w celach inwestycyjnych lub finansowych, jednakże rzeczywistość gospodarcza pokazuje, że większość podmiotów wykorzystuje tę formę zobowiązania jako zabezpieczenie się przed ryzykiem stóp procentowych, ryzykiem kursu walutowego lub innymi rodzajami ryzyka. W związku z tym, że instrumenty finansowe oddziałują na sytuację finansową i majątkową jednostki z opóźnieniem, to małe błędy i brak kontroli w zakresie ich używania mogą doprowadzić do niewiarygodnych strat. Głównym problemem dzisiejszej rachunkowości jest prawidłowa wycena instrumentów finansowych, ich ujmowanie i prezentacja w sprawozdaniu finansowym tak, aby zachowana została zasada wiernego i rzetelnego obrazu¹.

Rozwijające się nieustannie rynki międzynarodowe, wzrost rozwoju gospodarczego, wymiany międzynarodowej są przyczyną zmian również w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych w prawie bilansowym. Rozwiązania przyjęte przez państwa członkowskie Unii Europejskiej często różnią się od siebie, aczkolwiek jedną spójność stanowią MSR i MSSF². Po wprowadzeniu ich do porządku prawnego Unii Europejskiej są one jednym z kluczowych aspektów harmonizacji i standaryzacji międzynarodowego prawa bilansowego. Celem niniejszego artykułu jest wskazanie na zasady ujmowania i wyceny instrumentów finansowych w zakresie standaryzacji międzynarodowej i zmian w tym zakresie.

¹ D. Krzywda: *Istota i klasyfikacja instrumentów finansowych*, Zeszyt Naukowy nr 674, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, 2005, s. 15.

² Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), SKrWP i IASB, Warszawa 2007.

Instrumenty finansowe a ich standaryzacja

Instrumenty finansowe stanowią jeden z najtrudniejszych obszarów rachunkowości zarówno w zakresie bieżącego ujawniania i wyceny, jak i w zakresie przekształceń sprawozdań na warunki międzynarodowych standardów rachunkowości.

W polskim prawie bilansowym zagadnienie dotyczące instrumentów finansowych zostało uregulowane przepisami *ustawy o rachunkowości i rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych*³.

Uregulowania międzynarodowe w zakresie instrumentów finansowych określa *MSR 39 Instrumenty finansowe: prezentacja*, *MSR 39 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena* oraz *MSSF 7 Instrumenty finansowe – ujawnianie informacji*. MSR 39 ujmowanie i wycena wraz z przepisami dotyczącymi stosowania opcji wyceny w wartości godziwej posiada następujący zakres informacyjny:

- definicje, kategorie aktywów, rodzaje instrumentów,
- ujmowanie i wyłączenie,
- wycena,
- przekwalifikowanie,
- zabezpieczanie.

MSR 32 *Instrumenty finansowe: ujawnianie i prezentacja* reguluje następujące zagadnienia:

- definicje, zakres stosowania,
- prezentacja w sprawozdaniu.

Natomiast zagadnienia dotyczące ujawniania informacji o ryzyku i warunkach instrumentów finansowych, wcześniej ujęte w MSR 32, zostały zastąpione przez regulacje nowego MSSF 7⁴.

Ujmowanie i wycena instrumentów finansowych

Jednostka ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w swoim bilansie wtedy i tylko wtedy, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu. Jednostka w dniu ujęcia instrumentu kwalifikuje go do jednej z czterech kategorii. Standaryzowaną transakcję kupna/sprzedaży składnika aktywów finansowych ujmuje się lub wyłącza z bilansu na dzień zawarcia transakcji albo na dzień rozliczenia transakcji, stosownie do przyjętej zasady rachunkowości. Użyta metoda jest stosowana konsekwentnie do tej samej kategorii aktywów finansowych. W tym celu aktywa przeznaczone do obrotu uznaje się za oddzielną kategorię, oddzielną od aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

³ RMF z 1 grudnia 2001r

⁴ http://finanse.wnp.pl/miedzynarodowe_standardy_rachunkowosci/vi-2-klasyfikacja-instrumentow-finansowych,3706_2_0_0.html, dostęp 20.12.2010.

Kontrakt, który wymaga lub dopuszcza rozliczenie netto zmiany wartości kontraktu nie stanowi standaryzowanej transakcji. Natomiast dla takiego kontraktu, w okresie pomiędzy datą zawarcia transakcji a data jej rozliczenia, stosuje się zasady rachunkowości przyjęte dla instrumentów pochodnych. Dniem zawarcia transakcji jest dzień, w którym jednostka zobowiązuje się do zakupu lub sprzedaży składnika aktywów. Dniem rozliczenia jest dzień, w którym składnik aktywów jest dostarczony jednostce lub dostarczony przez jednostkę.

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązania finansowe wycenia się w wartości godziwej powiększonej, w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego niekwalifikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych, lub zobowiązania finansowego. Jeśli jednostka przyjęła zasadę ujmowania na dzień rozliczenia transakcji składnika aktywów wycenianego w następnych okresach według kosztu lub zamortyzowanego kosztu, to składnik ten jest początkowo ujmowany w wartości godziwej ustalonej na dzień zawarcia transakcji.

Kwalifikacja instrumentów finansowych ma podstawowe znaczenie dla zastosowania odpowiedniej zasady wyceny w terminie późniejszym, ponieważ zasady wyceny na kolejny późniejszy termin przypisane są wprost do czterech kategorii instrumentów finansowych. Po początkowym ujęciu jednostka wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszenia o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów.

Wyjątek stanowią następujące aktywa finansowe:

- a) pożyczki i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej;
- b) inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności zdefiniowane, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej oraz
- c) inwestycji w instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona, a także powiązane z nimi instrumenty pochodne, które muszą być rozliczone przez dostawę niekwotowanych instrumentów kapitałowych wycenianych według kosztu.

Aktywa finansowe wyznaczone jako pozycje zabezpieczone podlegają wycenie zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń. Wszystkie aktywa finansowe, z wyjątkiem wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, podlegają ocenie pod względem utraty wartości⁵.

⁵ http://finanse.wnp.pl/miedzynarodowe_standardy_rachunkowosci/vi-3-ujecie-instrumentu-finansowego-i-jego-wycena,3707_2_0_1.html, dostęp dnia 10.01.2011.

MSSF 7 – zakres ujawnień informacyjnych

Wymogi postawione przez MSSF 7 dotyczą wskazania wartości bilansowej każdej z określonych następujących kategorii zdefiniowanych w MSR 39:

- 1) aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wykazując odrębnie:
 - składniki aktywów finansowych wyznaczone jako wyceniane w ten sposób przy początkowym ujęciu oraz
 - składniki aktywów finansowych sklasyfikowane jako przeznaczone do obrotu zgodnie z MSR 39;
- 2) inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności;
- 3) pożyczek i należności;
- 4) aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży;
- 5) zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wykazując odrębnie:
 - składniki zobowiązań finansowych wyznaczone jako wyceniane w ten sposób przy początkowym ujęciu oraz
 - składniki zobowiązań finansowych sklasyfikowane jako przeznaczone do obrotu zgodnie z MSR 39;
- 6) zobowiązań finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie.

Przy ujawnianiu informacji należy pamiętać, iż MSR-y dają możliwość dwojakiemu sposobu ujawnień: albo bezpośrednio w bilansie albo w informacji dodatkowej. O sposobie ujawnień jednostka decyduje sama, zgodnie z MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”. Zakres obowiązku ujawnień informacyjnych dla powyższych składników majątkowych przedstawia tabela 1⁶.

Zmiany w zakresie standaryzacji instrumentów finansowych

Tak jak wspomniano wcześniej, standaryzacja w zakresie instrumentów finansowych ulega zmianom od roku 2005. Ostatnie kluczowe zmiany miały miejsce pod koniec 2009 roku, ze skutkiem ich stosowania od roku 2013 bądź z podejściem retrospektywnym.

Dnia 12 listopada 2009 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) wydała standard MSSF 9 „*Instrumenty finansowe*”. Standard ten wprowadza nowe wymagania w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych i wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2013 roku, z możliwością wcześniejszego zastosowania. Wstępny projekt tego standardu obejmował zarówno aktywa, jak i zobowiązania finansowe, jednak ze względu na obawy, które wzbudzały propozycje dotyczące zobowiązań finansowych, jego zakres ograniczono do aktywów. W roku 2010 oczekuje się rozszerzenia tego standar-

⁶ Por. M. Skoczek-Spychała: *Instrumenty finansowe – zakres ujawnień informacyjnych wymaganych przez MSSF 7*, Wydawnictwo AE w Poznań, Poznań 2007.

Tabela 1

Wymogi ujawnień informacyjnych – bilans

Składnik majątkowy	Zakres ujawnień informacyjnych
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Jeżeli jednostka wyznaczyła pożyczkę lub należność (lub grupę pożyczek lub należności) jako wycenianą w wartości godziwej przez wynik finansowy, to zobowiązana jest ujawnić: a) maksymalną ekspozycję pożyczki lub należności (lub grupy pożyczek lub należności) na <i>ryzyko kredytowe</i> na dzień sprawozdawczy; b) kwotę, o którą wszelkie powiązane kredytowe instrumenty pochodne lub podobne instrumenty zmniejszają maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe; c) kwotę zmiany, w danym okresie i narastająco, wartości godziwej pożyczki lub należności (lub grupy pożyczek lub należności), która wynika ze zmian ryzyka kredytowego odnoszącego się do składnika aktywów finansowych, ustaloną: – jako kwotę zmiany jego wartości godziwej, która nie wynika ze zmiany warunków rynkowych powodujących ryzyko rynkowe*, – w oparciu o alternatywną metodę, która zdaniem jednostki pozwala wierniej odzwierciedlić kwotę zmiany wartości godziwej, która wynika ze zmiany ryzyka kredytowego dla danego składnika aktywów; d) kwotę zmiany wartości godziwej wszelkich powiązanych kredytowych instrumentów pochodnych lub podobnych instrumentów, jaka wystąpiła w danym okresie i narastająco, od momentu wyznaczenia pożyczki lub należności.
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Jeżeli jednostka wyznaczyła zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, to zobowiązana jest ujawnić: a) kwotę zmiany, w okresie sprawozdawczym i narastająco, wartości godziwej zobowiązania finansowego, wynikającą ze zmian ryzyka kredytowego dla tego zobowiązania, ustaloną: – jako kwotę zmiany jego wartości godziwej, która nie jest związana ze zmianą warunków rynkowych powodujących ryzyko rynkowe, – w oparciu o alternatywną metodę, która zdaniem jednostki pozwala wierniej odzwierciedlić kwotę zmiany wartości godziwej, która wynika ze zmiany ryzyka kredytowego odnoszącego się do danego zobowiązania; b) różnicę między wartością bilansową zobowiązania finansowego a kwotą, którą jednostka byłaby zobowiązana na mocy umowy zapłacić beneficjentowi zobowiązania w terminie wymagalności**.

* Zmiany warunków rynkowych powodujące ryzyko rynkowe obejmują zmiany referencyjnej stopy procentowej, ceny towarów, kursu wymiany walut lub indeksu cen, stóp lub kursów.

** Zmiany warunków rynkowych powodujących ryzyko rynkowe obejmują zmiany referencyjnej stopy procentowej, ceny instrumentu finansowego innej jednostki, ceny towarów, kursu wymiany walut lub indeksu cen, stóp lub kursów. W przypadku umów powiązanych z ceną jednostek, zmiany warunków rynkowych obejmują zmiany wyników powiązanych wewnętrznych i zewnętrznych funduszy inwestycyjnych.

du o nowe wymogi dotyczące klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych, wyksięgowywania instrumentów finansowych, utraty wartości i rachunkowości zabezpieczeń.

W efekcie **MSSF 9** w pełni zastąpi **MSR 39** „*Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*”. Jednostki wcześniej wprowadzające **MSSF 9** nadal będą stosować **MSR 39** w odniesieniu do instrumentów finansowych w zakresie nieobjętym **MSSF 9** (np. w odniesieniu do klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych, ujmowania i wyksięgowywania aktywów i zobowiązań finansowych, utraty wartości aktywów finansowych, rachunkowości zabezpieczeń itp.)⁷.

Wszystkie ujmowane aktywa finansowe wchodzące obecnie w zakres **MSR 39**, będą wyceniane po koszcie zamortyzowanym lub w wartości godziwej. Instrument dłużny (np. należności z tytułu udzielonej pożyczki), który jest utrzymywany w ramach modelu biznesowego, którego celem jest egzekwowanie umownych przepływów pieniężnych i obejmuje umowne przepływy pieniężne stanowiące wyłącznie spłaty kapitału i odsetek od niespłaconej części kapitału, musi być wyceniany po koszcie zamortyzowanym. Pozostałe instrumenty dłużne wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy (**WGPWF**⁸). Istnieje możliwość skorzystania z opcji wartości godziwej (jeżeli zostały spełnione określone warunki) jako rozwiązania alternatywnego wobec wyceny po koszcie zamortyzowanym.

Wszystkie instrumenty kapitałowe wchodzące w zakres **MSSF 9** należy wyceniać w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, zaś zyski i straty ujmuje się w rachunku zysków i strat. Tylko w przypadku, gdy inwestycje kapitałowe nie są przeznaczone do obrotu, w momencie początkowego ujęcia można zdecydować się na ich wycenę w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, przy czym w rachunku zysków i strat ujmuje się wyłącznie dywidendę. Decyzja taka jest nieodwracalna.

Mimo że wymóg wartości godziwej dotyczy wszystkich inwestycji kapitałowych, **MSSF 9** zawiera wytyczne odnoszące się do przypadku, w którym najlepszym szacunkiem wartości godziwej może być koszt oraz w którym koszt nie jest reprezentatywny dla wartości godziwej.

MSSF 9 wymaga wyceny wszystkich instrumentów pochodnych w wartości godziwej. Obejmuje to instrumenty pochodne rozliczane w formie przekazania instrumentów kapitałowych nienotowanych na giełdzie, choć w ograniczonych przypadkach koszt może stanowić odpowiednie przybliżenie wartości godziwej.

Instrumenty dłużne wycenia się po koszcie zamortyzowanym lub w **WGPWF**. Klasyfikacja instrumentów, jako dostępnych do sprzedaży i utrzymywanych do terminu wymagalności (wraz z dotyczącymi ich kontrowersyjnymi zasadami), istniejąca w ramach **MSR 39** zostaje wyeliminowana z **MSSF 9**. Instrumenty dłużne wycenia się po koszcie

⁷ Por. Biuletyn MSSF, *Instrumenty finansowe: nowości i zmiany*, Deloitte 2009, www.deloitte.pl.

⁸ Wartość godziwa przez wynik finansowy.

zamortyzowanym po łącznym spełnieniu warunków „testu modelu biznesowego” i „testu charakterystyki umownych przepływów pieniężnych”⁹.

Test modelu biznesowego. Celem modelu biznesowego jednostki jest utrzymanie składnika aktywów finansowych w celu uzyskania umownych przepływów pieniężnych (zamiast celu sprzedaży instrumentu przed umownym terminem wymagalności w celu realizacji zmian jego wartości godziwej). **Test charakterystyki umownych przepływów pieniężnych.** Warunki umowne danego składnika aktywów finansowych powodują powstanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, na które składają się wyłącznie spłaty rat kapitału i odsetek od niespłaconej kwoty kapitału.

Instrument dłużny spełniający oba powyższe kryteria nadal można sklasyfikować jako **WGPWF** w chwili początkowego ujęcia, jeżeli taka klasyfikacja pozwala wyeliminować bądź znacząco zredukować niespójność księgową, która pojawiłaby się przy wycenie danego instrumentu po koszcie zamortyzowanym (jest to odpowiednik obecnych regulacji **MSR 39** dotyczących opcji wartości godziwej dotyczących niespójności księgowych).

Jeżeli dany instrument dłużny wyceniony po koszcie zamortyzowanym wyksięguje się przed terminem wymagalności, zmieniony **MSR 1** „*Prezentacja sprawozdania finansowego*”, wymaga oddzielnego ujawnienia wyniku zbycia składnika aktywów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, zaś poprawka do **MSSF 7** „*Instrumenty finansowe: ujawnianie*” wymaga analizy wyniku finansowego na tej transakcji oraz podania przyczyn sprzedaży. Jeżeli instrument dłużny nie spełnia kryteriów umożliwiających wycenę po koszcie zamortyzowanym, należy go wyceniać w **WGPWF**¹⁰.

Poza powyższymi zmianami dnia 28 października 2010 roku RMSR opublikowała zweryfikowaną wersję **MSSF 9** „Instrumenty finansowe”. Zweryfikowany standard zachowuje wymogi klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych, opublikowane w listopadzie 2009 roku, lecz jest rozszerzony o wytyczne dotyczące klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych.

W ramach restrukturyzacji **MSSF 9** RMSR skopiowała wytyczne dotyczące wyksięgowania instrumentów finansowych i związane z nimi wytyczne wdrożeniowe z **MSR 39** „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” do **MSSF 9**.

Włączone do **MSSF 9** wytyczne w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych nie różnią się od kryteriów klasyfikacji zobowiązań finansowych przedstawionych w **MSR 39**. Innymi słowy, zobowiązania finansowe, czy to w części czy w całości, nadal będą wyceniane metodą kosztu zamortyzowanego lub wartości godziwej przez wynik finansowy (**WGPWF**). Koncepcja oddzielenia wbudowanych instrumentów pochodnych od zobowiązania finansowego wynikającego z umowy zasadniczej również nie uległa zmianie. Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu nadal będą wyceniane w **WGPWF**, a wszystkie inne zobowiązania finansowe – po koszcie zamortyzowanym, chyba że zosta-

⁹ Por. Biuletyn MSSF, *Instrumenty finansowe: nowości i zmiany...*, www.deloitte.pl.

¹⁰ Por. *ibidem*.

nie zastosowana opcja wartości godziwej z wykorzystaniem kryteriów przedstawionych w **MSR 39**. W porównaniu z **MSR 39** występują jednak dwie różnice:

- pierwsza dotyczy prezentacji skutków zmian wartości godziwej przypisywanych ryzyku kredytowemu zobowiązania,
- druga dotyczy eliminacji wyjątków wyceny wg kosztu ze zobowiązań z tytułu instrumentów pochodnych rozliczanych za pomocą instrumentów kapitałowych nie-notowanych na giełdach.

Ta modyfikacja zamyka pierwszą fazę realizacji projektu RMSR, obejmującego zastąpienie **MSR 39** poświęconego instrumentom finansowym.

Pozostałe fazy – utrata wartości i rachunkowość zabezpieczeń – są w trakcie realizacji¹¹.

Skutki i wyzwania wynikające z MSSF 9

Skutki wprowadzonych przez RMSR zmian w zakresie ujmowania i wyceny instrumentów finansowych w pierwszej kolejności powinny się przyczynić do lepszego zrozumienia sprawozdań przez użytkowników. Wynika to z uproszczenia standardu oraz zmniejszenia liczby kategorii wyceny, co wyeliminuje większość bieżących problemów związanych z MSR 39. Skutkiem tego powinna być większa porównywalność sprawozdań, ponieważ odmienne stosowanie wymogów w odniesieniu do utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży nie będzie już dłużej możliwe. Poza tym większa porównywalność będzie mieć miejsce również z powodu braku możliwości dokonywania przekwalifikowań pomiędzy kategoriami.

Drugim z kluczowych skutków wprowadzonym zmian jest redukcja kompleksowości poprzez ograniczenie liczby kategorii klasyfikacji i wyceny do dwóch: zamortyzowanego kosztu oraz wartości godziwej. Jednostki mogą ograniczyć kwotę odpisu z tytułu utraty wartości dla dłużnych papierów wartościowych, jeśli instrumenty te kwalifikują się teraz do kategorii wyceny według zamortyzowanego kosztu. Poza tym wyeliminowano dyskusyjne wymogi dla dłużnych papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu. Jednostki będą miały możliwość:

- a) zastosowania rachunkowości zabezpieczeń dla papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, dla których nie było to wcześniej dozwolone, jeśli były one utrzymywane do terminu wymagalności;
- b) odwracania strat z wyceny do wartości godziwej dla niektórych instrumentów kapitałowych przez wynik finansowy, w przypadku gdy rynki kapitałowe są w okresie ponownego wzrostu;

¹¹ Biuletyn MSSF, *Naprzeciw standardom*, Deloitte, wyd. 10/2010, listopad 2010, s. 6.

- c) wycofania się ze wcześniejszego wyboru opcji wyceny według wartości godziwej (pod warunkiem, że spełnione są kryteria wyceny według zamortyzowanego kosztu);
- d) zastosowania opcji wyceny według wartości godziwej dla instrumentów, dla których nie była ona zastosowana przy początkowym ujęciu (pod warunkiem wystąpienia niedopasowania księgowego).

Poza wyżej wymienionymi skutkami warto wskazać również na wyzwania stojące przed jednostkami. A mianowicie: jednostki, które zdecydują się na wcześniejsze zastosowanie zmian, zmierzają się z koniecznością zastosowania zmian proponowanych przez projekt standardu, bez wiedzy na temat ostatecznych zmian, które zostaną wprowadzone w zakresie utraty wartości oraz rachunkowości zabezpieczeń w fazie II i III projektu zmian do MSR 39. Rozpatrując instrumenty kapitałowe, jeśli będą klasyfikowane jako wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy (o ile w momencie pierwotnego ujęcia nie zostaną desygnowane jako ujmowane według wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody), co spowoduje większą zmienność wyniku. Poza tym w odniesieniu do wielu instrumentów, które zostały przekwalifikowane z kategorii wyceny według wartości godziwej do kategorii wyceny według zamortyzowanego kosztu na podstawie zmian dotyczących przekwalifikowania z października 2008 roku, może zaistnieć konieczność ponownego przekwalifikowania do kategorii wyceny według wartości godziwej, ponieważ instrumenty te mogą nie spełniać nowych kryteriów zamortyzowanego kosztu (np. transe sekurytyzacyjne). Dla instrumentów przekwalifikowanych do kategorii wyceny według zamortyzowanego kosztu, jednostki nie miałyby retrospektywnych korzyści z zastosowania rachunkowości zabezpieczeń, co spowoduje tym samym niespójność w rachunku zysków i strat. Jednostki, które rozpoczną stosowanie zmian w zakresie klasyfikacji i wyceny w dowolnym momencie od października 2009 do 1 stycznia 2012 mogą borykać się z porównywalnością sprawozdań finansowych za okres najbliższych czterech lat¹².

Literatura

Biuletyn MSSF: *Instrumenty finansowe: nowości i zmiany*, www.deloitte.pl, 2009.

Biuletyn MSSF: *Naprzeciw standardom*, www.deloitte.pl, 2010.

Gabrusewicz W., Samelak J.: *Rachunkowość finansowa. Obszary problemowe*, Wydawnictwo UEP Poznań 2009.

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), SKwP i IASB, Warszawa 2007.

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej w interpretacjach i przykładach tom 7, LexisNexis i Ernst&Young, Warszawa 2005.

Rachunkowość instrumentów finansowych, red. A. Helin, BDO i oddk, Gdańsk 2005.

¹² Por. Biuletyn MSSF, *Instrumenty finansowe: nowości i zmiany...*, www.deloitte.pl.

Rachunkowość finansowa, część II (Rachunkowość dla zaawansowanych), red. W. Gabrusewicz, SKwP, Warszawa 2008.

Skoczek-Spychała M.: *Instrumenty finansowe – zakres ujawnień informacyjnych wymaganych przez MSSF 7*, Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 2007.

Szymańska B., Szymańska M.: *Ujęcie instrumentu finansowego i jego wycena*, www.wnp.pl, 2007.

Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości, DzU 2002, nr 76, poz. 694, z późn. zm.

Walińska E.: *Międzynarodowe standardy rachunkowości*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006.

dr Manuela Skoczek-Spychała
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Katedra Rachunkowości

Streszczenie

Rozwijające się nieustannie rynki międzynarodowe, wzrost rozwoju gospodarczego, wymiany międzynarodowej są przyczyną zmian również w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych w prawie bilansowym. Rozwiązania przyjęte przez państwa członkowskie Unii Europejskiej często różnią się od siebie, aczkolwiek jedną spójność stanowią MSR i MSSF. Po wprowadzeniu ich do porządku prawnego Unii Europejskiej są one jednym z kluczowych aspektów harmonizacji i standaryzacji międzynarodowego prawa bilansowego. Celem niniejszego artykułu jest wskazanie na zasady ujmowania i wyceny instrumentów finansowych w zakresie standaryzacji międzynarodowej i zmian w tym zakresie.

PROBLEM FIELD RECOGNITION OF FINANCIAL INSTRUMENTS BY INTERNATIONAL STANDARDS

Summary

Constantly developing international markets, increase economic development it is the cause of international trade also changes the classification and measurement of financial instruments in the law balance sheet. The solutions adopted by the European Union Member States often differ from each other but one consistent form of IAS and IFRS. Once introduced into the law of the European Union they are one of the key aspects of harmonization and standardization of international accounting law. The aim of this paper is to identify the principles for recognizing and measuring financial instruments in the field of standardization and international developments in this field.